

Doktorat p. mgr Anny Olszewskiej

W dniu 28 czerwca 2016 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej pt.: „*Problematyka małżeństwa i rodziny w świetle instrukcji Erga migrantes caritas Christi*”, napisanej przez p. mgr Annę Olszewską, pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Wojciecha Necla.

Recenzentami dysertacji byli: ks. prof. dr hab. Juliusz Ryszard Szytchmiller z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz ks. prof. US dr hab. Kazimierz Dullak z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

Przedmiotowa praca doktorska składa się z Wykazu skrótów (s. 6-8); Wprowadzenia (s. 9-23); Rozdziału I: *Kościół wobec migrujących* (s. 24-95); Rozdziału II: *Integracja migranta w kontekście pasterskiej troski o małżeństwo i rodzinę na obczyźnie* (s. 96-132); Rozdziału III: *Erga migrantes wobec zagrożeń dla wspólnoty małżeńsko – rodzinnej migranta* (s. 133-181); Rozdziału IV: *Realizacja obowiązków wychowawczych w emigracyjnej rodzinie* (s. 182-230) oraz Zakończenia (s. 231-237) i Bibliografii (s. 238-263).

Podczas autoprezentacji dysertacji Doktorantka przedstawiła zasadnicze założenia podjętych badań. W pierwszej kolejności podkreśliła, że celem dysertacji było przedstawienie troski Kościoła o migrujących, w tym małżeństwa i rodziny w świetle instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* z 2004 r. jak również ukazanie modelu współczesnych małżeństw i rodzin żyjących w warunkach migracyjnych. Zjawisko migracji przybrało w ostatnich dekadach szczególnego znaczenia zwłaszcza przez to, że napływających ludzi jest coraz więcej. W związku z tym ludność miejscowa może czuć się poprzez to zagrożona. Przedmiotowa instrukcja otworzyła nowy rozdział w historii dyspozycji i uregulowań kościelnych o charakterze ogólnym dotyczących zagrożeń, które niesie migracja. Kościół próbuje otworzyć się na to zagadnienie, wskazać pomoc jaką może nieść migrantom zarówno rodzinie jak i małżeństwu.

Do podjęcia powyższego tematu Doktorantkę skłonił fakt, że zjawisko migracji rodzin i małżeństw w dalszym stopniu ulega wzrostowi. Dane zjawisko odnosi się zarówno do Kościoła a quo jak i ad quem. Niestety obok pozytywnych aspektów migracji, zjawisko to generuje również procesy, działania, postawy, które mogą niepokoić, w tym dotyczące małżeństw, w szczególności ich trwałości. Właśnie te następstwa niekiedy wprost podważające zasadę nierozzerwalności relacji małżeńskiej dały Doktorantce impuls do bliższego zajęcia się przedmiotowym tematem.

Prawo migranta do specjalnego duszpasterstwa realizuje się nade wszystko, poprzez prawo do czerpania z dóbr duchowych Kościoła. Zagadnienia jakie zostały wskazane w dysertacji mają zasadniczy wpływ na jej kształt. Doktorantka w swojej pracy wskazała, że aktualną przedmiotową problematykę małżeństw migrantów należy rozpatrywać w kontekście całego fenomenu migracji a następnie na tle dotychczasowych struktur duszpasterskich. Zgodnie z powyższą instrukcją jak również stanowiskiem Jana Pawła II jednym z wyzwań jakie stoją przed Kościołem na przełomie wieków jest wciąż dynamizujące się zjawisko migracji. Papież Jan Paweł II w orędziu na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy w 2000 r. podkreślał, że migracja staje się we współczesnym świecie zjawiskiem szeroko rozpowszechnionym. Obejmuje ona wszystkie państwa. Dotyczy milionów ludzi i jest wyzwaniem, które musi podjąć Kościół pielgrzymujący. Papież Benedykt XVI w orędziu na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy w 2006 r. nazwał migrację znakiem czasu. Patrząc z tej perspektywy, jeżeli fenomen migracji już na początku XXI wieku zdaniem Przewodniczącego Papieskiej Rady do spraw Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych dotyczył 350 milionów ludzi to kreśląc linie zasadniczej pomocy duszpasterstwa migrantom, należy patrzeć na kwestię ich rodzin.

W instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* z 2004 r. wyraźnie podkreślono, że podstawowym zadaniem Kościoła wobec migrujących rodzin i małżeństw jest otoczenie ich adekwatną opieką duszpasterską. Opieka powinna być wszechstronna. W ramach tej opieki służba religijno-moralna powinna się ściśle łączyć z pomocą społeczno-kulturową oraz ekonomiczną. W każdym przypadku posługa Kościoła wobec rodziny migrantów powinna być odpowiedzią na konkretną sytuację, a same rodziny doświadczające migracji w swoich konkretnych sytuacjach powinny podjąć dramatyczny apel Jana Pawła II zawarty w adhortacji *Familiaris consortio*, który brzmiał: „Rodzino stań się tym, czym jesteś”. Mając to na uwadze działalność Kościoła powinna być ukierunkowana na zjednoczenie rodziny migrantów, ich wewnętrzną integrację oraz integrację społeczno-religijną rodziny w miejscu nowego osiedlenia.

W przedmiotowej instrukcji wskazano również, że doświadczenie migracji często stawia małżonków jak i ich członków rodziny w sytuacji krańcowe i zasadnicze wybory. W przeżywaniu tych sytuacji przez migrantów Kościół może odegrać bardzo istotną rolę. Duszpasterstwo na rzecz rodzin i małżeństw migrujących powinno opierać na wypracowanych zasadach, wskazujących to co należy czynić, aby prowadzić problem migracyjny we właściwym kierunku. Zasady te wynikają z nauczania i pasterskiego doświadczenia Kościoła a quo i ad quem. Mają one na celu pomóc małżeństwu i rodzinie w odkrywaniu swojego posłannictwa i powołania. Należy pamiętać, że proces integracji przeżywany jest indywidualnie przez poszczególnych małżonków i członków rodzin. Należy zwracać uwagę, aby to duszpasterstwo było aktualizowane i zróżnicowane uwzględniając stopień integracji poszczególnych członków rodziny. Inną ważną zasadą jest zasada progresji wskazująca na konieczność pójścia za małżeństwem i rodziną na migracyjne szlaki życia w diasporze.

Pani mgr Anna Olszewska przechodząc do struktury pracy stwierdziła, że w stworzeniu dysertacji posłużyła się metodą historyczną, analityczno-syntetyczną oraz dogmatyczno-prawną. Wskazane metody pozwoliły Doktorantce na wydobycie użytych treści w danych normach prawnych. Rozdział pierwszy zatytułowany „*Kościół wobec migrujących*” jest wprowadzeniem w problematykę troski Kościoła o migrantów. Doktorantka w tym rozdziale przeanalizowała takie zagadnienia jak m.in. prawo do migracji czy duszpasterstwo na rzecz przybyszów. Rozdział został zakończony analizą odpowiedzialności za duszpasterstwo wobec migrantów, zwłaszcza w świetle instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* z 2004 r. Pani mgr Anna Olszewska przedstawiła w dysertacji również strukturę tej instrukcji, proponowane przez nią rozwiązania pastoralno-prawne mające na celu unormowanie duszpasterstwa migracyjnego. Doktorantka opisała rolę wiernych świeckich, biskupów diecezjalnych, kapelanów, misjonarzy oraz Stolicy Apostolskiej w duchowej opiece na migrującymi wiernymi jak również powstanie i rozwój struktur apostołstwa duszpasterzy na rzecz przybyszów. Autorka dysertacji opisała także zadania Papieskiej Rady do spraw Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych.

W drugim rozdziale została zaprezentowana integracja migrantów w kontekście pasterskiej troski o małżeństwo i rodzinę na obczyźnie. Doktorantka przedstawiła, w tym kontekście założenia zawarte w instrukcji *Erga migrantes caritas Christi*. Dodatkowo została ukazana pasterska troska oraz postawa współczesnej opieki o migrujących. W tej części pracy

przedstawiono strukturę powyższej instrukcji oraz specyfikę zadań duszpasterskich na rzecz małżeństwa i rodziny. Poruszono także problematykę tożsamości migranta, którą zajęła się wcześniej wspomniana instrukcja. Prawo do zachowania tożsamości migranta należy rozumieć jako prawo do odtworzenia jego tożsamości. Osoby takie mają prawo do zachowania i rozwoju własnej kultury w miejscu tymczasowego lub stałego pobytu.

Rozdział trzeci Autorka dysertacji rozpoczęła rozważaniami na temat zagrożeń jakie niesie zjawisko migracji, w tym zagrożenia dla jedności małżeńsko-rodzinnej. Dalsza część tego rozdziału zawiera analizę problematyki małżeństw mieszanych oraz migracji kobiet, które integralnie łączą się w tematykę duszpasterstwa małżeństw i rodzin na emigracji. Na końcu tego rozdziału Doktorantka opisała wpływ Karty Praw Rodziny na instrukcję *Erga migrantes caritas Christi*.

W czwartym rozdziale Pani mgr Anna Olszewska zaprezentowała materię związaną z realizacją obowiązków wychowawczych w rodzinie migracyjnej. Istotną kwestią w tym rozdziale jest rodzina w warunkach emigracyjnych, odpowiednie wychowanie a także odpowiedzialność rodziców oraz ich rola w Kościele a quo i ad quem. Autorka dysertacji przedstawiła również rolę szkoły katolickiej w wychowaniu dzieci i młodzieży oraz katechezy jako wsparcia rodziców w procesie tak ważnego wychowania dzieci na emigracji.

Doktorantka omówiła również wykorzystane w dysertacji źródła oraz literaturę. Na zakończenie autoprezentacji wskazała najważniejsze wnioski końcowe stwierdzając, że przed duszpasterstwem stoją nowe wyzwania i szanse wobec migracji małżeństw i rodzin.

W dalszej części postępowania recenzenci przedstawili pozytywne i negatywne aspekty dysertacji p. mgr. Anny Olszewskiej, zaś w końcowych wnioskach recenzji ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej. Każdy z recenzentów przedstawił wniosek o kontynuowanie procedury w publicznej obronie pracy doktorskiej.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego na podstawie wyników egzaminu doktorskiego, waloru naukowego przedłożonej pracy, opinii recenzentów oraz pozytywnego wyniku obrony, nadała p. mgr. Annie Olszewskiej stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Michał Poniatowski
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW